

ABSTRACT

On the Social and Cultural Network of the Gypsy Musicians of Kalotaszeg

My aim in outlining the social and cultural network of the Gypsy musicians of the Kalotaszeg region is in fact to prove that the professional rural musicians worked and are still working not in an isolated manner, but according to a set of unwritten rules which though can be well described. This set of rules can be conceived as a multileveled and complex network system, in which each partial network has a certain, more or less defined relation with the other. Thus the professional operational network of these people is defined by their interconnected social and economic networks, but in a manner that these networks highly depend on this professional operational network. All this is mutually connected to the environment transmitting and creating culture, which I defined as cultural network. In the meantime I drew up the cultural and social networks of their lives and operational area; I offered a certain explanation of the experience of being musician through these networks, and I also tried to name the Gypsy musicians of Kalotaszeg from the last century.

We might get a much too simple image if we analyse these issues only according to structuralist criteria, since this network system is too complex and intricate to be considered as the sum of partial systems. Therefore I found important to analyse during the research those elements which also influenced the life of the Gypsy musicians of Kalotaszeg, but which could not be inserted unambiguously into the presumed networks. This thesis also aims at the setting up of a research model. In my opinion it is likely that my statements can be relevant concerning the musician networks of other regions as well, and this can highlight the need for similar research. Yet I do not think that the data collection and data processing on Gypsy musicians of Kalotaszeg can be considered as an accomplished task, even if the examined environment has completely disintegrated in the meantime. For example if thanks to the methods of historic anthropology further details and information are to be revealed, these data can be analysed and interpreted within the framework of the network model already established.

IRODALOM

ANDORKA Rudolf

1988 *A családrekonstrukciós vizsgálat módszerei*. A Központi Statisztikai Hivatal Népeségtudományi Kutató Intézetének Történeti Demográfiai Füzetei 4.

Budapest, 1988/1

BALÁZS Éva

1939 *Kolozs megye kialakulása*.

Település és népiségtörténeti értekezések 3. sz., Budapest, 1939

BALOGH Balázs – FÜLEMILE Ágnes

2004 *Társadalom, tájszerkezet, identitás Kalotaszegen. Fejezetek a regionális csoportképzés történeti folyamatairól*.

Akadémiai Kiadó, Budapest, 2004

BARNARD, Alan – SPENCER, Jonathan (edited by)

1996 *Encyclopedia of Social and Cultural Anthropology*.

London & New York, 1996

BARTH, Fredrik

1996 *Régi és új problémák az etnicitás elemzésében*.

In: *Regio. Kisebbség, Politika, Társadalom*.

VII. évf., 1. sz., Budapest, 1996: 6.

BARTÓK Béla

1911 *A hangszeres zene folklórja Magyarországon*.

In: *Bartók összegyűjtött írásai I.* (Közreadja Szöllősy András)

Zeneműkiadó, Budapest, 1966: 59–76.

1931 *Cigány zene? Magyar zene?*

In: *Bartók összegyűjtött írásai I.* (Közreadja Szöllősy András)

Zeneműkiadó, Budapest, 1966: 623–640.

1932 *A népdalkutatás új eredményei Magyarországon*.

In: *Bartók összegyűjtött írásai I.* (Közreadja Szöllősy András)

Zeneműkiadó, Budapest, 1966: 366–370.

1933 *Magyar népzene*.

In: *Bartók összegyűjtött írásai I.* (Közreadja Szöllősy András)

Zeneműkiadó, Budapest, 1966: 371–377.

1942 *Faji tisztaság a zenében*

In: Bartók Béla: *A népzeneről*. Budapest 1981: 85–90.

BÁLINT Ferencné

2000 *Régi ünnepi emlékek*.

In: *Kalotaszeg*. XI. évf. 2. sz., Bánffyhunad, 2000: 4., 9.

BÁNFFYHUNYAD ÉS VIDÉKE. (Dr. Davidovics Sándor szerk.)

1899-1900 Társadalmi, szépirodalmi és közgazdasági heti lap I–II. évf.

Bánffy-Hunyad, 1899–1900

BENKŐ Mária – RICCI József

1994 *Egy élő népszokás, a lónai Juhmérés*.

In: *Kalotaszeg*. V. évf. 5. sz., Bánffyhunad, 1994: 6.; 6. sz. Bánffyhunad, 1994: 5.

BÉKÉSI Ágnes

2002 *A magyarországi muzsikus cigánycsaládok szocializációs stratégiái és kapcsolati hálózata*. In: *Kisebbségkutatás*, 11. évf., 2002/1 sz., letöltve 2004 november 1-én:

<http://www.romapage.hu/rovatok/tud/tudomany.php?id=143>

BOCZ János

2001 *SUNBELT XXI – konferenciaismertető*.

In: *Szociológiai Szemle* 2001/3: 139–147.

- BOHANNAN, Paul – GLAZER, Mark (szerk.)
1997 *Mérföldkövek a kulturális antropológiában.*
Budapest, 1997
10
- BOLDIZSÁR ZEYK Imre
1992 *A jeles- és névnapokhoz kapcsolódó kalotaszegi népszokásokról. Karácsonyváras és a karácsony köszöntése Nagypetriben (1939)* (Posta Borbála és Erzsébet gyűjtéséből közreadva).
In: *Kalotaszeg.* III. évf. 12. sz., Bánffyhunad, 1992: a folyóiratban mellékelt naptár hátoldalán.
1994a *Névnapok és jeles napok Tordaszentlászlón.*
In: *Népismereti Dolgozatok 1994.* (Dr. Kós Károly – Dr. Faragó József szerk.)
Bukarest, 1994: 251–265.
1994b *A Szent Márton-napi „asztalülésem” bál* (A név- és jeles napokhoz kapcsolódó népszokások Tordaszentlászlón II. sorozatcím alatt).
In: *Kalotaszeg.* V. évf. 11. sz., Bánffyhunad, 1994: 4.
1996 *A kis és nagylegények karácsonyi énektanulása és a hozzá kapcsolódó karácsonyi népszokások Tordaszentlászlón.*
In: *Kalotaszeg.* VII. évf. 12. sz., Bánffyhunad, 1996: 2.
2003 *A pünkösdi ünnepkörhöz kapcsolódó hajdani népszokásunkról.*
In: *Kalotaszeg.* XIV. évf. 3. sz., Bánffyhunad, 2003: 5–6.
- BURKE, Peter
2000 *Mi a történeti antropológia?*
In: *Történeti antropológia* (Sebők Marcell szerk.)
Replika Könyvek, Budapest, 2000: 17–21.
- CZUCZA János
1891 *Kalotaszegi népszokások.*
In: *Kalotaszeg,* II. évf. 6., 13. és 16. szám, Bánffy-Hunad, 1891
- CSÁNYI Gábor – SZENDRŐI Balázs
2004 *Szociális hálózatok.*
In: *Beszélő* III. folyam, IX. évfolyam, 7–8. szám, 2004: 133–139.
- DESCOLA, Philippe – LENCLUD, Gérard – SEVERI-ANNE, Carlo – TAYLOR, Christine
1993 *A kulturális antropológia eszméi.*
Századvég Kiadó, Budapest, 1993
- ERDÉLYI MAGYAR SZÓTÖRTÉNETI TÁR VI.
1993 (Anyagát gyűjtötte és szerkesztette Szabó T. Attila)
Akadémiai Kiadó – Kriterion Kiadó Budapest-Bukarest, 1993: 58.
- FARAGÓ József
1981 *Téli legényünnep a kalotaszegi Kiskapuson.*
In: *Népismereti Dolgozatok 1981.* (Dr. Kós Károly – Dr. Faragó József szerk.) Bukarest, 1981: 138–159.
- FARAGÓ József – NAGY Jenő – VÁMSZER Géza
1977 *Kalotaszegi magyar népviselet.*
Kriterion Kiadó, Bukarest, 1977
- FEKETE Károly
1995 *Párválasztás a mai Körösfőn.*
In: *Kalotaszeg.* VI. évf. 11. sz., Bánffyhunad, 1995: 5.
2003 *A magyarbikali kézfogó.*
In: *Kalotaszeg.* XIV. évf. 6. sz., Bánffyhunad, 2003: 10–11.
- FÜLEMILE Agnes

- 1996 **Történeti idő és emlékezés egy kétnemzetiségű kalotaszegi községben. Kalotaszentkirály–Zentelke ikerközség.**
In: *Regio. Kisebbség, Politika, Társadalom*. 7. évf., 1. sz., Budapest, 1996: 64–87.
FÜLEMILE Ágnes – BALOGH Balázs
- 1998 **Vázlat Kalotaszeg jelenkori társadalmáról.**
In: *Néprajzi értesítő LXXX.* (Szacsvey Éva szerk.) Budapest, 1998: 151–172.
GEERTZ, Clifford
- 1994 **Az értelmezés hatalma.**
Századvég Kiadó, Budapest, 1994
11
GIDDENS, Anthony
- 1997 **Társadalmi mobilitás.**
In: Giddens, Anthony: *Szociológia*.
Osiris Kiadó, Budapest 1997: 244–249.
HAIN, Ferenc
- 2005 **Egy interdiszciplináris csizma a társadalomlélektan asztalán? Hálózat-gondolat a pszichológiában és a szociálpszichológiában.**
In: *Magyar pszichológiai szemle*. 60. kötet, 2005/4: 507-526., letöltve 2005 május 6-án:
<http://www.forrasliget.primatone.hu/~hainf/privat/networkrecenzio.pdf>
- HERRMANN Antal
- 1890 **Kalotaszegi cigány népdalok. Herrmann Antaltól.**
In: *Kalotaszeg* I. évf. 3., 4., 7., 9. és 15. szám, Bánffy-Hunyad, 1890
- 1891 **Tárca. Kalotaszegi cigány népdalok.**
In: *Kalotaszeg* II. évf. 3., 29. és 33. szám, Bánffy-Hunyad, 1891
- ILUȚ, Petru
- 1997 **Abordarea calitativă a socioumanului.**
Editura POLIROM, seria Sociologie, Științe Politice, Iași 1997
- JANICSEK Jenő
- 2005 **Sztána története és névanyaga.**
Sztánai füzetek 2. Kolozsvár – Sztána, 2005
- JANKÓ János
- 1890 **Jegenye. (Kalotaszegen.)**
In: *Fővárosi Lapok. Szépirodalmi és társadalmi napi közlöny*. Huszonhetedik évfolyam,
231. szám, péntek, 1890. augusztus 22: 1693–1695.
- 1892a **A kalotaszegi és erdélyi magyarságról. (Különlevonat az Erdély 1892. 1. 2. és 3. számából.)**
ERDÉLYRÉSZI KÁRPÁT-EGYESÜLET, Kolozsvár, 1892
- 1892b **Kalotaszeg magyar népe.**
Budapest, 1892 (reprint – 1993)
- KABOS Emma
- 1900 **Szucsák és népe.**
In: *Erdély Népei*. Az Erdély néprajzi melléklete. Az Erdélyi Kárpát Egyesület Néprajzi Osztályának értesítője. III. évf. 3. sz., Kolozsvár, 1900: 23–27.
- KALOTASZEG (Bölöni László felelős szerk.)
1890–1891 Bánffy-Hunyad és vidéke közművelődési, közgazdasági és társadalmi érdekeit képviselő hetilap. Fő dolgozó társak: Gyarmathy Zsigáné és Herrmann Antal. I–II. évf. Bánffy-Hunyad, 1890–1891
- KALOTASZEG. KÉPES-HETILAP. (Kós Károly szerk.)
1912 Sztána – Bánffyhunyad, I. évf. 1–12. szám, 1912
- KALOTASZEG (Vasas Samu szerk., jelenleg Kusztos Tibor főszerk.)

- 1990- Kulturális közéleti havilap. Kiadja a Pro Kalotaszeg Művelődési Egyesület.
Bánffyhungad, 1990-től
- KALOTASZEG BIBLIOGRÁFIÁJA (Ercsei Judit szerk.)
2001 Kriza Könyvek 9. Kolozsvár, 2001
- KODÁLY Zoltán
1943 *A magyar népzene*. (Második kiadás)
Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, Budapest, 1943
1993 *Magyar zene, magyar nyelv, magyar vers. Kodály Zoltán hátrahagyott írásai*. (Vargyas Lajos szerk.)
Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1993
- KÓS Károly
1932 *Kalotaszeg*.
Erdélyi Szépmíves Céh, Kolozsvár, 1932
- KÓSA László
1998 *Paraszti polgárosulás és a népi kultúra táji megoszlása Magyarországon (1880–1920)*.
Planétás Kiadó, Budapest, 1998
- 12
- KÓSA László – FILEP Antal
1975 *A magyar nép táji-történeti tagolódása*.
Akadémiai Kiadó, Budapest, 1975
- KÖNCZEI Csongor
1997 *Generáció- és stílusváltás a kalotaszegi cigányzenész családoknál*.
In: *Művelődés* L. évf. 2. szám, 1997: 34–37.
- 2002 *A regionális identitástudat határ(talanság) képzetei. Az átmeneti vidék fogalmának körülírhatatlanságáról*.
In: *Lenyomatok. Fiatal kutatók a népi kultúráról*. (Szabó Á. Töhötöm szerk.)
Kriza Könyvek 12. Kolozsvár 2002: 7–28.
- 2003 *Néhány gondolat a kalotaszegi cigánymuzsikuskok mobilitásának változásairól*.
In: *Lenyomatok 2. Fiatal kutatók a népi kultúráról*. (Szabó Á. Töhötöm szerk.)
Kriza Könyvek 19. Kolozsvár 2003: 127–133.
- KÜRTI László
2000 *Kalotaszeg – határ, régió, fogalom*.
In: Kriza János Néprajzi Társaság Évkönyve 8. (Czégényi Dóra – Keszeg Vilmos szerk.),
Kolozsvár, 2000: 11–53.
- KÜRTÖSI Zsófia
2002 *A társadalmi kapcsolatháló elemzés módszertani alapjai*.
Kézirat, 2002 (In: <http://www.socialnetwork.hu> – az *Írásaink magyar nyelven* menüpont alatt.)
- LAJTHA László
1962 *Cigánybandák és a magyar népzene*.
In: *Lajtha László összegyűjtött írásai I.* (Berlász Melinda szerk.)
Akadémiai Kiadó, Budapest, 1992: 150–154.
- LETENYEI László
2003 *A kapcsolatháló regénye*.
In: *Szociológiai Szemle* 2003/1: 1–15.
- LÉVI-STRAUSS, Claude
2001 *Strukturális antropológia I–II*.
Osiris Kiadó, Budapest 2001
- MAGYAR NÉPRAJZ VI.
1990 *NÉPZENE – NÉPTÁNC – NÉPI JÁTÉK*. (Főszerkesztő Dömötör Tekla)

- Akadémiai Kiadó, Budapest 1990
MAGYAR NÉPRAJZI LEXIKON II. (Főszerkesztő Ortutay Gyula)
1979 Akadémiai Kiadó, Budapest 1979
MARTIN György
1990 *Kalotaszeg* (Kalotaszeg táncfolklorisztikai leírása).
In: *Magyar Néprajz VI.* (Főszerkesztő Dömötör Tekla)
Akadémiai Kiadó, Budapest, 1990: 432–434.
2004 *Mátyás István „Mundruc”. Egy kalotaszegi táncos egyéniségvizsgálata.* Planétás
Kiadó,
Budapest, 2004
MÉREI Ferenc
1998 *Közösségek rejtett hálózata.*
Osiris Kiadó, Budapest, 1998
MÎRZA, Traian – SZENIK Ilona – PETRESCU, Gheorghe – DEJEU, Zamfir – BEJINARIU,
Mircea
(szerk.)
1978 *Folclor muzical din zona Huedin / Huedin környéki népzene.*
Kolozsvár, 1978
NAGY Jenő
1948 *Lakodalom a kalotaszegi Magyarvalkón.*
Erdélyi Tudományos Füzetek 168. sz., Kolozsvár, 1948: 1–17. (Különlenyomat az
Erdélyi Múzeum 1943. évi 3–4. számából)
NAGY Zsolt
1998 *Kalotaszegi népzene I–II.* Brácsa melléklet.
Népzenei Füzetek. Hangszeres népzenei példatár. Budapest, 1998: 3.
13
NASTASĂ, Lucian – VARGA Andrea (szerk.)
2001 *Minorităţii etnoculturale. Mărturii documentare. Țiganii din România (1919–1944) /*
Etnokulturális kisebbségek. A dokumentumok vallomásai. A romániai cigányok (1919–
1944) CRDE, Kolozsvár, 2001
PÁVAI István
1993a *Az erdélyi és a moldvai magyarság népi tánczenéje.*
Teleki László Alapítvány, Budapest, 1993
1993b *Interetnikus kapcsolatok az erdélyi népi tánczenében.*
In: *Néprajzi Látóhatár* II. évf. 4. sz., Debrecen 1993: 1–20.
2005 *Kalotaszeg és a bogártelki zenészek.*
Hagyományok Háza, Budapest, 2005
PÉNTEK Attila
1995 *Megkésett szüreti bál.*
In: *Kalotaszeg.* VI. évf. 12. sz., Bánffyhunjad, 1995: 10.
RICCI József
1992a *Régi, népi munkafolyamatok nyomában: Szilvafőzés Lónán.*
In: *Kalotaszeg.* III. évf. 10. sz., Bánffyhunjad, 1992: 4.
1992b *Régi, népi munkafolyamatok nyomában: Kukoricafosztás Lónán.*
In: *Kalotaszeg.* III. évf. 12. sz., Bánffyhunjad, 1992: 5.
1994 *Régi lónai táncmulatságok.*
In: *Kalotaszeg.* V. évf. 10. sz., Bánffyhunjad, 1994: 4.
SANJEK, Roger:
1996 *Network Analysis.*
In: *Encyclopedia of Social and Cultural Anthropology.* (Edited by Alan Barnard and

- Jonathan Spencer), London & New York, 1996: 396–397.
- SÁRKÁNY Mihály
2000a *Kultúra, etnikum, etnikai csoport*.
In: Sárkány Mihály: *Kalandozások a 20. századi kulturális antropológiában*.
L'Harmattan Kiadó, Budapest 2000: 89–99.
- 2000b *Az identitás kutatása az amerikai kulturális és a brit szociálandropológiában*.
In: Sárkány Mihály: *Kalandozások a 20. századi kulturális antropológiában*.
L'Harmattan Kiadó, Budapest 2000: 101–114.
- SÁROSI Bálint
1971 *Cigányzene*.
Gondolat Kiadó, Budapest, 1971
- 1980 *Hivatásos és nemhivatásos népzeneészek*.
In: Zenetudományi dolgozatok, Budapest, 1980: 75–83.
- 1996 *A hangszeres magyar népzene*.
Püski Kiadó, Budapest, 1996
- SEBESTYÉN Kálmán
1999 *Móricz Zsigmond Kalotaszegen*.
In: *Kalotaszeg*. X. évf. 6–7. sz., Bánffyhunad, 1999: 3–4.
- SEBŐK Marcell (szerk.)
2000 *Történeti antropológia*.
Replika Könyvek, Budapest, 2000
- STEWART, Michael Sinclair
1993 *Daltestvérek. Az Oláh-cigány identitás és közösség továbbélése a szocialista Magyarországon*.
T-Twins Kiadó – MTA Szociológiai Intézet – Max Weber Alapítvány,
Budapest, 1993
- SZABÓ Árpád Töhötöm
1999 „*Közös asztalt nem ütünk*”. *Egy gazdatársaság közösség- és intézményvizsgálata*.
In: *Változó társadalom*. Kriza Könyvek 1. (Borbély Éva – Czégényi Dóra szerk.)
Kolozsvár, 1999: 124–135.
- 2002 *Közösség és intézmény. Stratégiák a lónai hagyományos gazdálkodásban*.
Kriza Könyvek 11. Kolozsvár, 2002
- 14
- SZABÓ T. Attila
1942 *Kalotaszeg helynevei. I. Adatok*.
Kolozsvár, 1942
- SZENT-IVÁNYI István
é.n. *Rövid áttekintés a hálózat-elemzés Network Analysis történetéről, tárgyáról és módszeréről*. Stencil, 2435–2466, készült 60 példányban a MTA Néprajzi Kutató Csoport. Módszertani írások és munka-dokumentumok az „Életpályák és kapcsolathálók” c. kutatóvállalkozáshoz, 1. é.n.
- Dr. SZILÁGYI Sándor
1993 *A kalotaszentkirályi néptánc tábor*.
In: *Kalotaszeg*. IV. évf., 9. sz., Bánffyhunad, 1993: 5.
- SZUHAY Péter
1999 *A magyarországi cigányok kultúrája: etnikus kultúra vagy a szegénység kultúrája*.
Panoráma Kiadó, Budapest, 1999
- TARDOS Róbert
1995 *Kapcsolathálózati elemzés: új paradigma?*
In: *Szociológiai Szemle* 1995/4: 73–80.

TÖTSZEGI Tekla

1998 *Szokás kalendárium.*

In: *Kalotaszeg*. IX. évf. 6. sz., Bánffyhunrad, 1998: 6., 8.

TROTTER T., Robert II.

1999 *Friends, Relatives, and Relevant Others: Conducting Ethnographic Network Studies.*

In: *Mapping Social Networks, Spatial Data & Hidden Populations* (Edited by Jean J. Schensul, Margaret D. Lecompte, Robert T. Trotter II., Ellen K. Cromley and Merrill Singer), *4 Ethnographer's Toolkit*, AltaMira Press, Walnut Creek – London – New Delhi, 1999: 1–50.

VARGYAS Lajos

1990 *Hangszeres zene.*

In: *Magyar Néprajz VI.* (Főszerkesztő Dömötör Tekla)

Akadémiai Kiadó, Budapest: 1990: 171–176.

WOLF, Eric R.

1995 *Európa és a történelem nélküli népek.*

Akadémiai Kiadó – Osiris–Századvég Kiadó, Budapest, 1995